

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

REGIONÁLNÍ EKONOMIKA A POLITIKA

ING. KAMILA TUREČKOVÁ, PH.D.

7

REGIONÁLNÍ ROZDÍLY

OBSAH

1. Regionální rozdíly (regionální disparity) a jejich členění
2. Příčiny meziregionálních rozdílů
3. Regionální rozdíly v České republice

Klíčová slova: Disparita, ekonomická disparita, meziregionální disparita, pozitivní a negativní disparita, příčiny meziregionálních rozdílů, region, regionální rozdíly, regiony nedostatečně vybavené přírodními zdroji, regiony s nedostatečným využitím vlastních zdrojů, regiony se stagnujícími základními odvětvími, rozdíl, sociální disparita, teritoriální disparita.

1) REGIONÁLNÍ DISPARITY A JEJICH ČLENĚNÍ

- Regionální disparitou rozumíme územní nerovnosti či nepoměr ekonomických, sociálních nebo teritoriálních jevů.
- Regionální disparita jako rozdílnost, která je výsledkem přirozeného vývoje reálně fungující ekonomiky.
- Regionální disparity mohou být:
 - pozitivní - podporovány a prohlubovány
 - negativní - omezovány a potlačovány

1) REGIONÁLNÍ DISPARITY A JEJICH ČLENĚNÍ

- Regionální disparity členíme na:
 - ekonomické - územní nerovnosti či nepoměry ekonomických jevů neboli územní rozdílnosti v procesu výroby, rozdělování, směny a spotřeby užitných hodnot
 - sociální - územní nerovnosti či nepoměry sociálních jevů, které se týkají především lidské společnosti a vztahů uvnitř této společnosti
 - teritoriální - územní nerovnosti či nepoměry teritoriálních jevů, které jsou spjaty zejména s příslušným územím

1) REGIONÁLNÍ DISPARITY A JEJICH ČLENĚNÍ

ZÁKLADNÍ ČLENĚNÍ MEZIREGIONÁLNÍCH DISPARIT

meziregionální disparita	ekonomická	životní úroveň
		ekonomický růstu
		hospodářská struktura regionu
		trhu práce
	sociální	zdraví
		vzdělání
		kriminalita
		bydlení
		sociální péče
	teritoriální	přírodní zdroje (charakter přírody)
		životní prostředí

1) REGIONÁLNÍ DISPARITY A JEJICH ČLENĚNÍ

- Klasifikace regionální disparity ze dvou souvisejících perspektiv na:
 - vertikální
 - horizontální
- Vertikální perspektiva na regionální disparitu znamená, že ji posuzujeme v kontextu různých geograficky založených rámců (svět, Evropa, země) nebo různých územních měřítek (Evropská unie, stát, region, obec s rozšířenou působností, obec).
- Horizontální perspektiva souvisí s věcnou sférou výskytu regionálních disparit, kdy disparita může mít materiální i nemateriální podobu. Věcnou sférou je zde myšlen jakýkoli zvolený jedinečný a měřitelný atribut (míra nezaměstnanosti, porodnost, délka železniční sítě, domácnosti připojené k internetu aj.), který splňuje předpoklad komparovatelnosti.

1) REGIONÁLNÍ DISPARITY A JEJICH ČLENĚNÍ ÚROVNĚ VERTIKÁLNÍ PERSPEKTIVY NA ÚROVNI ČR

- Na úrovni České republiky vyplývají tyto úrovně vertikální perspektivy:
 1. Česká republika a disparity mezi jejími jednotlivými kraji
 2. kraje a rozdíly mezi jejími obcemi s rozšířenou působností (případně okresy či obcemi)
 3. obce s rozšířenou působností a disparity mezi jejími obcemi
 4. případně jiné, např. Česká republika a rozdíly mezi jejími mikroregiony nebo kraje a místní akční skupiny apod.

2) PŘÍČINY MEZIREGIONÁLNÍCH ROZDÍLŮ

- Příčiny nerovnoměrného vývoje a zdroje regionálních disparit lze nalézt ve třech základních skupinách faktorů:
 1. přírodní podmínky - množství nerostného bohatství, vybavenost a stupeň čerpání přírodních zdrojů, stupeň znehodnocení a obnovy životního prostředí, geografická poloha ve smyslu vzdálenosti k centrům obchodů a významným logistickým uzlům a další
 2. socio-kulturní faktory - hodnoty a tradice, které determinují přístup k inovacím, podnikání, mobilitě, psychologické faktory, struktura obyvatelstva, migrace a mobilita pracovní síly apod.
 3. politicko-ekonomické faktory - rozdílná ekonomická struktura a stav infrastruktury, soustředění politické i ekonomické moci do městských obvodů, regionální projevy státních rozhodnutí, inovace a schopnost jejich vytváření, aj.

2) PŘÍČINY MEZIREGIONÁLNÍCH ROZDÍLŮ

- Příčiny meziregionálních rozdílů lze rozdělit do dvou kategorií na:
 - vnitřní - pocházejí od aktérů regionálního rozvoje v daném regionu, přičemž jde o jejich chování, zvyky, motivaci, schopnosti a míru jejich využití
 - vnější - společenské podmínky a podmínky externího prostředí (fyzicko-geografické i socio-ekonomické)
- Regionální rozdíly jsou tím, co se promítá do regionální struktury regionů, která je následně pro každý region specifická. Vedle prosperujících regionů s vysokou životní úrovní (ale například nežádoucím stavem životního prostředí) můžeme nalézt regiony s podprůměrnou ekonomickou výkonností, s vysokou nezaměstnaností a sociálními problémy.

2) PŘÍČINY MEZIREGIONÁLNÍCH ROZDÍLŮ TYPY PROBLÉMOVÝCH REGIONŮ

- Podle různých příčin vzniku meziregionálních disparit rozlišujeme tři hlavní typy tzv. problémových regionů:
 1. regiony nedostatečně vybavené přírodními zdroji charakteristické nepříznivými přírodními podmínkami, které v minulosti umožnily pouze extenzivní formy zemědělství, a tato informace přetrvala do současnosti
 2. regiony s nedostatečným využitím vlastních zdrojů, kdy nízké využití vlastních zdrojů je podmíněno nedostatkem kapitálu
 3. regiony se stagnujícími, upadajícími základními odvětvími, které v minulosti patřily k vyspělým, avšak změnou ve struktuře poptávky zaznamenali stagnaci či úpadek tradičních odvětví (těžba uhlí, energetika, hutnictví, textilní výroba, strojírenství apod.)

3) REGIONÁLNÍ ROZDÍLY V ČESKÉ REPUBLICE

- V České republice docházelo ke vzniku významných rozdílů v míře sociálně ekonomického rozvoje regionů a existuje stále předpoklad jejich dalšího narůstání jako důsledek prudkých změn ekonomických podmínek a rozdílného sektorového dopadu ekonomické transformace na jednotlivé regiony.
- Česká republika zdělila z minulosti ve srovnání s mnoha zeměmi západní Evropy po-měrně malé regionální rozdíly. V průběhu transformačního období v 90. letech 20. stol. však došlo v důsledku otevírání ekonomiky a restrukturalizace k růstu regionálních disparit, které ovlivňují mnohem intenzivněji úroveň života v regionech.

3) REGIONÁLNÍ ROZDÍLY V ČESKÉ REPUBLICE

- Trendy prohlubování meziregionálních rozdílů ovlivňují zejména tyto faktory:
 - úroveň infrastruktury, zejména dopravní
 - úroveň industrializace regionu s dopadem na zaměstnanost
 - stav zemědělství s klesajícím podílem na zaměstnanosti i výstupu
 - postavení služeb s novou vedoucí rolí v ekonomice jako celku
 - síť měst, zejména větších, které by se mohly stát významnými rozvojovými póly na regionální i národní úrovni

3) REGIONÁLNÍ ROZDÍLY V ČESKÉ REPUBLICE

- Trendy prohlubování meziregionálních rozdílů ovlivňují zejména tyto faktory:
 - nové podnikatelské aktivity, zejména malé a střední podniky
 - sociální napětí a problémy v nezaměstnanosti koncentrované zejména v severních Čechách (Ústecký kraj) a na severní Moravě a ve Slezsku (kraj Moravskoslezský)
 - lidské zdroje s nedostatečnou kvalifikací a znalostmi
 - omezené aktivity výzkumu a vývoje silně soustředěné v hlavním městě Praze

-
- Děkuji za pozornost.